

L'opinió dels professionals

Joaquim Puig

Teresa Romeu *

Parlar d'integració dels alumnes amb minusvalies o dificultats a l'escola ordinària, és parlar d'un tema controvertit i que posa en alerta tant els ensenyants com la societat. Quan es planteja la integració d'infants amb necessitats educatives especials sense una sensibilització prèvia i un convenciment, la reacció més habitual és el dubte o qüestionar-se la seva efectivitat. Integrar no és fàcil, però tampoc no és impossible. La societat ha de plantejar-se quines possibilitats té d'afavorir la integració que està disposada a fer o a canviar per tal d'impulsar aquest nou camí.

Per aquesta raó es va realitzar una investigació per esbrinar quin era l'estat de la qüestió de «l'escolarització a l'escola ordinària de l'alumne amb problemes específics». Els motius fonamentalment varen ser:

- saber quin era el coneixement de la normativa reguladora de la integració escolar (Decret 117/84 sobre l'ordenació de l'educació especial per a la seva integració en el sistema educatiu ordinari) per part dels diferents professionals de l'ensenyament, i

- conèixer quina era la situació actual a Catalunya pel que fa a l'escolarització dels alumnes amb problemes específics dins el marc normalitzador de l'escola ordinària.

La diversitat de característiques individuals dels alumnes i les diferents necessitats educatives que presenten fa que els mestres hagin de diversificar les seves actuacions educatives, adaptant la seva intervenció pedagògica als diferents ritmes de desenvolupament i d'aprenentatge, sense que això vulgui dir rebaixar les exigències de cada un dels infants.

Cal trencar el patró d'homogeneïtat, adaptar les metodologies d'ensenyament que s'utilitzen a les característiques individuals dels alumnes, tenir clar que llegir, escriure, repetir, copiar, memoritzar, etc., no són les úniques capacitats que el nen pot emprar per aprendre,

*Joaquim Puig i Cea és pedagog, i membre de l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic del Garraf.

*Teresa Romeu i Llambrich és inspectora d'Ensenyament.

els alumnes també poden observar, escoltar, experimentar, comprovar, manipular, inventar, etc. Aquesta és una altra manera d'estimular els coneixements.

L'escola, a més de posar unes bases d'aprenentatge, no pot renunciar a uns valors que fomentin el respecte als drets humans, l'actitud al diàleg i les relacions de convivència necessàries per a la construcció d'una societat democràtica. Per aquest motiu cal promoure el respecte a la pròpia persona i a la dels altres, l'acceptació de les diferències individuals i les pròpies limitacions.

A nivell teòric, ja fa temps que està sorgint una nova visió d'escola preocupada per la seva funció social i educativa, que vol afavorir el desenvolupament de tots els alumnes d'acord amb les seves característiques i les del seu entorn. Es vol aconseguir una escola oberta a la diversitat que sigui fruit de la reflexió i el compromís dels professionals de l'educació, dels pares i de la societat en general.

Però aquesta nova visió d'escola no està assumida per tothom, i és un fet evident que després d'uns anys de publicada la Llei d'Integració Social del Minusvàlid i el Decret sobre l'Ordenació de l'Educació Especial, aquestes no són ni conegudes ni assumides.

Si realment es creu que les persones amb necessitats educatives especials tenen dret a viure en el si de la societat, cal conscienciar aquesta societat i per aconseguir aquesta conscienciació i compromís, cal donar-li informació.

El camp d'investigació es va centrar a les comarques de Barcelona, significatives de la població de Catalunya i, per tant, podien donar una mostra prou àmplia i fiable en aquest treball de recerca.

L'amplitud i la imprecisió del Decret 117/84 feia necessari delimitar els aspectes a investigar. Per aquest motiu es varen agrupar en cinc blocs que feien referència al Decret, a la integració a l'escola i als alumnes a integrar, als recursos i a les perspectives de futur vers la integració.

De cadascun dels apartats s'analitzaren diferents aspectes:

Referent al Decret

- Coneixement i opinió que els diferents professionals de l'ensenyament tenen del Decret 117/84.
- Viabilitat i utopia pel que fa al Decret.
- Condicions necessàries per a la seva aplicació.
- Perspectives de futur.

Quant a la integració

- Concepte d'integració.

- Positivitat i avantatges de la integració.
- Inconvenients i perills que comporta tenir alumnes integrats.

Pel que fa als alumnes a integrar

- Criteris que s'utilitzen per escolaritzar els alumnes en règim d'integració a l'escola ordinària.
- Conèixer la tipologia dels alumnes escolaritzats en règim d'integració.
 - Saber si tota deficiència és integrable a l'escola ordinària.
 - Què pot oferir l'escola ordinària i l'escola especial als alumnes amb necessitats educatives especials.

Quant als recursos

- Saber amb quins recursos compta l'escola per poder portar a terme la integració.
- Conèixer quin tipus d'atenció pot oferir l'escola ordinària als alumnes amb problemes.
- L'organització d'aula i la metodologia de treball com afavoridores de la integració escolar.

Pel que fa a les perspectives de futur

- Plantejar com hauria de ser l'escola on tingués cabuda tothom.
- Projecte educatiu i diversitat de currículums com afavoridores de la integració.
- Formació del professorat.

A.- Anàlisi de la normativa vigent

Coneixement i valoració del decret 117/84

El Decret 117/84 de 17 d'abril sobre Ordenació de l'Educació Especial per a la seva Integració en el Sistema Educatiu Ordinari, parteix de la circular del 4 de setembre de 1981 de la Secretaria Tècnica del Departament d'Ensenyament per la qual «s'estableixen criteris d'actuació en el camp de l'educació especial», i engloba dins els seus plantejaments l'esperit de la Llei 13/82 de 7 d'abril «sobre la integració social dels minusvàlids».

En la investigació es volia conèixer si el decret era conegut o no, pels diferents professionals de l'ensenyament.

Les opinions emeses - 410 tutors dels diferents cicles d'EGB, pels 429 professionals de l'ensenyament (directors, mestres d'educació especial, equips psicopedagògics, inspecció d'ensenyament i professorat universitari -Ciències de l'Educació-) i 70 estudiants universitaris de Magisteri i Pedagogia Terapèutica-, varen proporcionar les següents dades sobre el coneixement o desconeixement del decret:

	Coneixen	Desconeixen
Tutors diferents cicles	201 - 49%	209 - 51%
Diversos professionals	375 - 87%	44 - 13%
Estudiants Universitat	50 - 71%	20 - 29%

Dels professionals que coneixien el decret no tots en tenien la mateixa opinió, mentre uns creien que era viable, uns altres pensaven que era utòpic i uns tercers opinaven que seria viable quan s'hi fessin modificacions.

Pel que fa a la viabilitat, utopia o modificacions al decret, els professionals que el coneixen opinen:

	viable	utòpic	modificar
Tutors cicles (201)	76 - 38%	125 - 62%	0 - 0%
Altres professionals (375)	138 - 37%	196 - 52%	41 - 11%
Estudiants Universitat (50)	10 - 20%	21 - 42%	19 - 38%

Valoracions quant a la viabilitat del decret

Les opinions que els professionals donen sobre la viabilitat del decret que regula la integració escolar es fonamenten en diferents raonaments:

- Té presents les necessitats educatives dels infants.
- Fa una anàlisi dels recursos que calen a l'escola per poder-se plantejar la integració.
- Planifica els terminis en què s'ha d'aplicar.

- Planteja els recursos necessaris per atendre els nens amb necessitats educatives especials.
- És un inici vers la total integració i normalització del nen divers.
- La seva viabilitat ja està demostrada en aquells centres on es disposa dels serveis previstos en el Decret i hi ha una bona disposició per part del claustre.
- En general és una declaració de principis amb els quals tothom està d'acord.
- El marc filosòfic té una sòlida concepció pedagògica.
- És viable, però fan falta les ordres que el desenvolupin i el facin aplicable.
- Planteja la normalització escolar dels alumnes, malgrat que tots no podran seguir el mateix camí.
- Mostra una concepció diferent de l'ensenyament i obre nous camins a l'educació.
- El model d'altres països en què la integració està en marxa ha de facilitar que en el nostre també es pugui aplicar.
- Dóna les mateixes oportunitats a tots els nens.

Valoracions pel que fa a la utopia del decret

De les respostes donades es constata que hi ha tres aspectes que són els més valorats per justificar la utopia del decret, aquests fan referència a:

- La manca de recursos humans.
- La manca de preparació del professorat.
- L'excés d'alumnes a l'aula.

Entre els aspectes menys valorats i que sembla que no els preocupen, s'hi troben:

- La resta d'alumnes no rebran l'atenció adequada.
- Perjudicarà els companys en el seu nivell d'aprenentatge.
- L'escola especial pot atendre millor els alumnes amb problemes.

Altres aspectes manifestats per diferents professionals i que justifiquen la utopia del decret fan referència a diferents àmbits,

tant en relació amb el decret com a d'altres aspectes de l'educació; així agrupant les diferents opinions, aquestes fan referència:

Al decret

- Hi ha un ventall massa ampli de deficiències a integrar, i no tots els alumnes amb deficiències són integrables.

- No hi ha els mitjans ni els pressupostos suficients per dur-lo a la pràctica.

- En teoria, el que preveu la llei és molt correcte, però a la pràctica no hi ha els mitjans per portar-ho a terme.

- No defineix un model d'integració escolar que permeti atendre tots els alumnes.

- L'aplicació del decret comporta un canvi de mentalitat en els educadors i també en la societat en general, i aquest canvi no s'improvisa.

- Fonamentalment, el decret és utòpic per la manca de preparació del professorat i per la manca de recursos econòmics.

A l'escola

- La realitat escolar no s'adapta a l'esperit del decret.

- Les escoles ordinàries no estan conscienciades per rebre els alumnes amb problemes.

- No es plantegen un canvi real per portar a terme la integració.

- La infraestructura dels centres és inadequada.

- Hi ha un excés d'alumnes d'integració i no tots es poden atendre a l'escola ordinària.

- No es planteja un canvi a l'escola ordinària per portar a terme una veritable integració.

Als mestres

- Als mestres els manca la formació específica.

- Manca flexibilitat a l'hora d'organitzar els grups de classe, en funció de les necessitats i les característiques dels nens.

- Fan falta les actituds favorables per part del professorat i de la societat en general.

- És molt difícil que un professor de suport entengui i sàpiga donar resposta educativa a tota la varietat de minusvalies.

A la integració

- No s'ha fet un estudi previ de la situació real de la integració.

- La integració no es pot estandarditzar.
- Hi ha deficiències que no es poden atendre a l'escola ordinària.
- A partir dels 11-12 anys no es pot donar l'atenció que demanen els nens amb problemes específics.

Tenint en compte les condicions o modificacions que caldria fer al decret per tal que fos aplicable, les opinions queden agrupades de la manera següent:

Modificacions al decret

- Ha de deixar de ser filosofia i passar a ser realitat.
- L'Administració ha d'agafar un compromís seriós vers la integració.
- S'ha de desenvolupar i adaptar un compromís al marc escolar concretant-se els supòsits teòrics.

Modificacions que caldria realitzar a la societat

- La societat s'ha de mentalitzar que hi ha persones diferents.
- Els ciutadans han de canviar la seva actitud i mentalitat vers les persones disminuïdes.
- La integració ha de ser una qüestió educativa i no una qüestió política.

Modificacions que cal portar a terme a l'escola

- S'han de definir els requisits que han de tenir les escoles per poder-hi integrar alumnes.
- El decret s'ha d'aplicar sols en els centres que ho desitgin, concretant quines són les deficiències escolaritzables a l'escola ordinària.
- L'escola ordinària ha de canviar els seus objectius pedagògics i adaptar-se a la realitat de la integració.
- Cal no aplicar criteris d'uniformitat als alumnes.

Aspectes que han de considerar els mestres

- Els mestres han de prendre consciència del fet integrador.
- Hi ha d'haver un canvi d'actitud vers la integració.
- Els mestres han d'aprendre a treballar amb la diversitat.
- S'ha de disposar del temps suficient per a l'elaboració dels programes dels alumnes.
- Cal estabilitat en les plantilles dels professorats.

Modificacions referents a la integració

- S'han de definir uns criteris integradors clars i justos.
- S'han de contemplar diferents modalitats d'integració.
- La integració ha de ser un estímul i no una imposició.
- Hi ha d'haver un seguiment i una avaluació de les experiències.
- S'han de modificar i adaptar els currículums escolars en funció dels alumnes disminuïts.

Recursos humans, materials i econòmics que cal considerar

- S'ha de dotar les escoles de mestres d'educació especial i d'especialistes.
- Ha de baixar la ràtio actual de les aules.
- Han d'augmentar les plantilles dels EAPs.
- Els pressupostos de l'escola ordinària han de ser iguals als de l'escola d'educació especial per poder afrontar les despeses de la integració.

Per aconseguir els objectius proposats, són necessàries un seguit d'accions que afavoreixin la sensibilització vers el tema de la integració dels alumnes amb necessitats educatives especials a l'escola ordinària. Aquestes accions hauran d'anar adreçades a diferents col·lectius socials, abraçant des dels propis alumnes, fins als professionals de l'ensenyament, passant pels diferents estaments de la societat.

La legislació educativa ha de planificar la implantació de la integració com un fet natural i coherent amb la resta del sistema educatiu. La integració escolar ha de deixar de plantejar-se amb termes d'obligatorietat, de conscienciació del professorat amb el voluntarisme corresponent, i ha de ser una realitat que contempli totes les necessitats i en garanteixi la realització.

El grau de responsabilitat vers l'educació i l'acceptació de la diversitat no és el mateix ni per totes les institucions ni per tots els ciutadans. És per això que cal pensar quines haurien de ser les tasques a realitzar a fi d'informar i formar tota la societat del fet que representa assumir i conviure en una comunitat plural capaç de respectar les diferències individuals.

Si l'educació ha d'oferir a cada alumne aquells mitjans i recursos que li han de permetre accedir a les finalitats educatives, i partint del fet que tots els nois i les noies són diversos quant a procedències, capacitats, ambients, etc., serà imprescindible trobar normes d'actuació educativa, tant institucionals com pedagògiques, que possibilitin donar resposta a aquesta diversitat. L'escolarització de

tota la població planteja una forta diferenciació quant a capacitats i circumstàncies d'aprenentatge.

La integració dels infants amb necessitats educatives especials a l'escola ordinària exigeix un currículum específic per llurs característiques. Un currículum flexible és la sortida a la diversitat, però per a l'aplicació d'un currículum flexible cal la predisposició del professorat i l'ajut dels tècnics. En l'elaboració d'un currículum específic cal posar l'èmfasi en la identificació de les possibilitats educatives de l'alumne i no en la classificació i categorització de les seves mancances, atès que, com ja s'ha dit, els fins de l'educació són els mateixos per a tots els infants, i les necessitats educatives s'han d'establir en termes d'allò que cal proporcionar.

B. Una escola per a tothom

Escolarització d'alumnes amb necessitats educatives especials a l'escola ordinària

L'escola té com un dels seus objectius preparar i ajudar tots els infants i joves a desenvolupar plenament les pròpies possibilitats, oferint-los una formació integral com a persona, dins un marc idoni de treball i convivència, on els nois puguin exercitar-se en el diàleg, la discussió i el respecte mutu, i entendre la llibertat no sols com una qüestió individual, sinó com un fet col·lectiu.

L'escola, que és part important de la societat, no ha de ser entesa com una reproducció en miniatura de la mateixa, sinó que ha de tenir els propis objectius i la suficient autonomia per planificar les tasques educatives que li són pròpies i alhora determinar quines ha d'assolir en col·laboració amb la resta de la societat.

Atès que en el context actual el mestre no és l'únic posseïdor de la informació, que la seva tasca docent està en funció de l'intercanvi de metodologies i d'opinions contrastades, i que la seva activitat depèn dels alumnes i dels objectius pedagògics, caldrà que aquest aportí mètodes d'anàlisi i de reflexió, per arribar a una crítica constructiva i conscient, que li permeti crear un ambient d'aprenentatge, tant dins de l'escola com dins de l'aula, que culturalment sigui més eficaç i pedagògicament més estimulant.

En el «Full d'informació a les escoles» núm. 9 (1981) del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, es comentava que no es tracta que l'escola prepari futurs ciutadans per

viure en una societat ideal, sense lligams amb la realitat concreta del medi escolar, ans al contrari, cal donar als infants els elements de judici necessaris perquè entenguin i puguin desenvolupar-se d'una manera creadora dins de la societat en la qual hauran de viure i assumir un paper actiu.

Un dels elements bàsics per millorar la qualitat de l'educació és el procés d'adequació de l'escola a la seva realitat concreta. Cal que l'escola s'adapti a les capacitats, possibilitats, necessitats i interessos de cada alumne.

L'escola s'ensenyaria a si mateixa si s'accontentés sols amb l'adaptació dels programes escolars. Cal conèixer les actituds, les motivacions, el nivell de coneixements i les necessitats dels alumnes i del seu entorn, si es vol arribar a trobar els mitjans adequats per a cada situació i poder aconseguir el màxim desenvolupament de les capacitats personals de cada noi i cada noia. Només en relació amb aquests elements es podrà fer una avaluació del procés educatiu dels alumnes.

Tenint presents les opinions emeses en la investigació realitzada i que fan referència a com hauria de ser l'escola on tothom tingui cabuda, se'n desprenen diferents característiques en relació amb els valors humans, principis pedagògics, i aspectes metodològics i organitzatius.

a) Pel que fa als valors humans i principis pedagògics que hauria de contemplar l'escola per què tothom hi tingui cabuda, aquesta hauria de ser:

- solidària
- respectuosa amb les diferències
- tolerant
- comprensiva
- receptiva
- oberta a les iniciatives
- dinàmica
- motivadora
- flexible
- activa
- innovadora
- democràtica
- plural
- apolítica

b) Tenint en compte els aspectes metodològics i organitzatius que l'escola ha de contemplar perquè tot alumne hi tingui cabuda, se'n desprenen els següents:

- Ha d'oferir una atenció personalitzada.
- Els mestres han d'estar motivats per la tasca que realitzen.
- Cal comptar amb recursos tècnics, pedagògics, d'estructura i organitzatius.
- És necessari adequar els programes a les necessitats, les possibilitats i les característiques dels alumnes.
- Ha de comptar amb una plantilla estable de mestres que, a més de considerar els continguts acadèmics, tinguin en compte els diferents aspectes educatius, com també la seva inserció al medi.
- Ha de contemplar un currículum obert.
- Cal potenciar un projecte de centre dinàmic i multidisciplinari, amb mètodes actius i participatius, i amb una organització i metodologia que arribi a tota la comunitat escolar, que tingui confiança en els alumnes, en la tasca que es realitza i en les possibilitats de l'educació.

Tots aquests aspectes no sols han d'estar contemplats en el projecte educatiu del centre, sinó també en l'ànim del professorat.

L'escola ordinària pot oferir a l'alumne amb necessitats educatives especials un seguit d'alternatives, de les quals cal destacar:

- Un model social normalitzador que per imitació l'ajudi en el seu desenvolupament.
- Un aprenentatge per imitació i estímul.
- La possibilitat de ser escolaritzat en el lloc que li pertoca com qualsevol altre alumne.
- Viure conjuntament amb la resta de la societat.
- Una situació més estimulants i, per tant, més socialitzant.
- Viure en un món més igualitari.
- Tenir una situació social més normalitzada.
- Una millora en comprensió i acceptació per part del grup que forma la societat.
- Un lloc en la societat com un ésser normal i no com un individu diferent.
- Pot ajudar al fet que els alumnes normals siguin més solidaris i més sensibles davant certes problemàtiques.
- Que el vegin com un nen més.

- La no-marginació.
- Sentir-se membre del col·lectiu de la seva edat.
- Una interrelació més normalitzada entre els diferents pares.
- Un ambient més ric i estimulant per al seu desenvolupament psicològic i intel·lectual.
- Una realitat social amb la qual es trobarà un cop surti de l'escola especial.
- Un marc natural al qual tot nen té dret.
- Tots els avantatges de la socialització.
- Una relació de joc amb companys del seu barri.
- Un intercanvi d'experiències amb altres nens sense problemes.
- Treure els nens amb problemes del cercle tancat on estan ficats.
- La conscienciació de la societat que aquests nens existeixen i que se'ls ha de tenir en compte.
- Una visió i unes maneres d'actuar diferents de les que està acostumat a veure a l'escola especial.
- Un primer pas de normalització que després anirà encaminat cap a la vida social posterior.

Aquests aspectes valorats tenen un caire socialitzador que pretén normalitzar la relació entre els infants i al mateix temps potencien el dret a la diversitat.

Les estratègies per a la integració dels alumnes amb necessitats educatives especials han de contemplar dos aspectes fonamentals, la formació del professorat i la dotació de recursos humans i materials, que han de permetre que la integració sigui un fet real.

No es pot pensar que més formació i més recursos són ja garantia d'integració; cal, a més, que les actituds vers la mateixa siguin favorables i permetin que més alumnes aprenguin cada vegada més i alhora que es respecti el procés d'aprenentatge, com també les possibilitats i les capacitats de cadascun d'ells. Per garantir una resposta diversificada i assegurar el procés integrador, cal optimitzar tant els recursos personals del professorat com els del propi centre.

Sovint, en parlar d'integració, es creu que aquesta no es pot iniciar si no es disposa de més recursos dels que es tenen actualment. Aquest fet fa que no es qüestionï si una redistribució dels recursos existents permetria realitzar tasques de diferent manera, i fins i tot si se'n podrien realitzar d'altres.

Cada professional posseeix uns recursos personals en relació amb la pròpia actitud, l'interès, la preocupació per disposar de més informació i formació, la inquietud per buscar noves alternatives metodològiques i organitzatives que permetin donar una atenció més específica al grup-classe, i realitzar un treball en equip amb els altres professionals. És evident que no tots els centres disposen dels recursos suficients, però també és cert que moltes escoles podrien donar un tipus d'atenció específica a determinats alumnes si els seus mitjans estiguessin més ben planificats o organitzats.

Les escoles, analitzant els recursos de què disposen i els que manquen, cal que planifiquin els que precisen en funció de les necessitats plantejades i sol·licitin a l'òrgan competent els que els calguin. Cal tenir present que no totes les escoles precisen els mateixos recursos, i que aquests han d'estar en funció de les necessitats dels alumnes.

criteris, decisions i compromisos per a l'escolarització d'alumnes amb necessitats educatives especials

Els alumnes amb necessitats educatives especials poden ser escolaritzats a l'escola ordinària en règim d'integració o a l'escola d'educació especial. Aquests dos tipus de centre, per les seves característiques, ofereixen diferents alternatives i seran els pares els qui, en última instància, optaran per un tipus d'escolarització o un altre.

Decidir a quins alumnes els cal una atenció específica o precisen un tracte especial no sempre és una tasca fàcil. Moltes vegades els responsables dels centres escolars estan angoixats per haver d'assumir determinats alumnes pensant que l'escola ordinària no els pot oferir l'atenció necessària. Acceptar alumnes amb necessitats educatives especials comporta que els mestres tinguin una actitud positiva vers la diversitat i que comptin amb determinats recursos, i al centre l'obliga que dins el projecte educatiu contempli l'atenció a la diversitat.

Els criteris per escolaritzar alumnes amb necessitats educatives especials, segons els diferents professionals que varen emetre la seva opinió a través de l'enquesta realitzada, manifesten diversos punts de vista quant als criteris emprats per considerar que un alumne pot ser escolaritzat en règim d'integració, i aquests fan referència a les deficiències, a l'adaptació escolar, al rendiment acadèmic, al diagnòstic i a la normativa vigent.

Pel que fa a les *deficiències*, es té en compte fonamentalment:

- Si les deficiències que presenten els alumnes són lleugeres.
- Si les deficiències són de tipus físic, psíquic o sensorial greu.
- Si la capacitat intel·lectual de l'alumne; fonamentada en el seu coeficient intel·lectual.
- Si presente greus problemes que facin que l'alumne no es pugui valer per si mateix.
- Si tenen alguna anomalia física o psíquica que no els permet seguir el ritme dels companys de la seva edat.
- Si hi ha problemes afectius o psicomotrius.

Tenint en compte *l'adaptació* a l'escola:

- Que presentin problemes greus de conducta.
- Que presentin inadaptació social.
- Que presentin dificultats d'adaptació a l'escola o al grup.
- Que presentin trastorns de personalitat.
- Quan la seva actuació o la seva problemàtica és diferent de la resta d'alumnes escolaritzats.

Pel que fa al *rendiment* acadèmic, consideren que són d'integració:

- Els alumnes que no segueixen el nivell bàsic de la classe.
- Aquells que la seva problemàtica implica un treball totalment individualitzat dins de l'aula on estan ubicats.
- Els que presenten diferències d'aprenentatge respecte al grup, tot i l'ajut del mestre de suport.
- Aquells que els seus aprenentatges requereixen una didàctica diferenciada.
- Quan tenen dificultats d'aprenentatge.
- Quan presenten dos anys de retard en relació amb la classe.
- Quan presenten retards de llenguatge.
- Quan no poden seguir el ritme del grup-classe i hi ha problemes d'adaptació.

Respecte al *diagnòstic*, valoren:

- Els criteris que dóna l'EAP, basats en l'exploració, l'atenció i la valoració de l'alumne.
- Els criteris que consideren els especialistes a través del diagnòstic.
 - La informació rebuda a través de l'entrevista amb els pares.
 - Els informes del tutor i els de l'equip de mestres.
 - Segons els resultats obtinguts en un test que passa l'escola.
 - Quan després de fer una exploració psicològica i caracterial es detecta que necessita una programació individual.
 - Quan el diagnòstic fet pels professionals indica un baix desenvolupament intel·lectual i una manca d'autonomia personal.
- L'estudi de l'EAP, els informes de la mestra d'educació especial i del tutor.
- Els criteris que s'utilitzen són discutits entre els mestres i es fa difícil establir un marc concret i precís.

Quant a la *normativa vigent*, manifesten:

- Els alumnes s'accepten en funció de la normativa establerta per l'Administració.
- Els criteris determinats pel Departament d'Ensenyament en les seves disposicions per a la matriculació en els centres públics.

Cada un d'aquests apartats ofereix un ampli ventall de criteris que els diferents professionals empen en el moment de valorar quins són aquells alumnes que han de ser considerats d'integració. Uns es basen en un únic criteri i uns altres en fan servir més d'un.

A través dels diferents criteris emprats es constata que hi ha alumnes que, tot i que presenten el mateix tipus de deficiència o problemàtica, tant estan escolaritzats en centres ordinaris en règim d'integració com en centres d'educació especial. Així doncs, queda palès que uns mateixos criteris s'utilitzen per diferents finalitats, i no sempre es tenen en compte les possibilitats reals dels alumnes, sinó que més aviat es contempla la seva deficiència i les seves dificultats. No es pot «etiquetar» amb la connotació d'alumne d'integració aquell que en realitat potser sols necessita una atenció més individualitzada.

Els alumnes amb necessitats educatives especials no tots estan acceptats per part dels tutors de la mateixa manera. L'acceptació està en funció del concepte que cadascun té de la integració. Així, les

dades obtingudes a la pregunta sobre si acceptarien a la seva aula alumnes en règim d'integració, el percentatge de les respostes fou:

	Sí	Sí, però no convençuts	No
Preescolar	55%	26%	19%
Cicle Inicial	49%	33%	18%
Cicle Mitjà	31%	43%	26%
Cicle Superior	23%	40%	37%

Majoritàriament els tutors accepten tenir alumnes integrats, malgrat que un percentatge considerable no es mostra totalment convençut. Com es pot observar, l'índex de rebuig augmenta en els nivells superiors i no es manifesten els motius pels quals els professionals mostren certes reticències a la integració.

Concepte d'integració

En una apartat de la investigació es va realitzar una anàlisi sobre el concepte d'integració i les repercussions que presenta a nivell social. Partint de les definicions obtingudes sobre el concepte d'integració i en base als resultats obtinguts en les conclusions, es comprova que no tothom entén el mateix, ni té el mateix compromís vers la mateixa, però sí que tots els col·lectius opinen que la integració escolar ha de tenir uns objectius a aconseguir.

Aquests objectius han estat concretats mitjançant els verbs emprats pels professionals a definir el concepte d'integració. El contingut d'aquests verbs permet deduir la filosofia que els ensenyants tenen de la integració i quines són les finalitats a aconseguir dins el marc escolar. Aquesta concepció de la integració suposa un canvi a diferents nivells, i per portar-lo a terme cal una bona predisposició, i unes actituds favorables que l'impulsin i el facin factible.

El concepte d'integració no és igual ni per totes les persones ni per tots els països. N'hi ha que consideren que l'únic tipus d'integració real és la incorporació del deficient a l'escola ordinària, d'altres opinen que es poden utilitzar classes diferents, unitats especialitzades, ajuts especialitzats dins les aules ordinàries o rebre atenció específica temporal fora de les classes.

Integrar és donar als alumnes amb necessitats educatives especials una educació que satisfaci les seves necessitats, d'acord amb una varietat de procediments en el marc de l'escola ordinària.

Els alumnes amb discapacitats necessiten models positius per tal de desenvolupar la seva pròpia personalitat, per això han de viure i aprendre en una situació que promogui la interacció amb persones de la seva edat i amb la resta de la comunitat, en lloc de relacionar-se únicament amb individus que tenen problemes similars en institucions separades.

La integració escolar té com objectiu escolaritzar tots els alumnes dins d'un mateix marc escolar, i la seva finalitat no és sols complir la legislació vigent, sinó poder donar les mateixes oportunitats a tots els alumnes, no discriminant cap infant per les seves característiques individuals.

Si es té en compte que tothom pertany a una mateixa societat i com a ciutadans es tenen els mateixos drets, l'escola haurà d'acceptar la diversitat i afavorir el desenvolupament individual de cada persona. A la concepció teòrica de la integració li cal un marc pràctic que li permeti desenvolupar-se, passant de ser una idea a ser una realitat.

La consolidació del fet integrador no ha de realitzar-se únicament durant un determinat període escolar, sinó que paral·lelament s'ha de portar a terme una tasca de sensibilització que permeti a les persones amb deficiències trobar el seu lloc dins la societat, tot oferint-los una convivència normalitzada al màxim.

Abstracts

Los autores ofrecen los resultados de una investigación sobre la opinión de distintos profesionales vinculados a la actividad educativa entorno a la integración escolar de alumnos con necesidades educativas especiales en Cataluña y a la valoración del decreto que ordena la educación especial. Asimismo reflexionan sobre los resultados de la integración y proponen diferentes consideraciones al concepto mismo de integración.

Cet article présente les résultats d'une recherche sur l'opinion de différents professionnels associés à l'activité éducative autour de l'intégration scolaire des élèves ayant des besoins éducatifs spéciaux en Catalogne, et à l'évaluation du décret qui statue l'éducation spéciale. Les auteurs examinent leurs résultats et ils proposent de différents considérations sur le concept d'intégration lui-même.

The article summarises the results of research into the opinions of various education workers of the integration into schools of pupils with special educational needs in Catalonia and evaluates the decree regulating special education. The authors consider the results of this decree and give consideration to the concept of integration itself.